

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Compendium Summae seu Manualis Doct. Navarri

**Ávila, Esteban de
Azpilcueta, Martín de**

Lvgdvni, 1609

B.

urn:nbn:de:hbz:466:1-41656

statum. num. 74. & 75.

AVGVRIVM. vide superstitio.

BAPTISMVS I.

A BAPTISMVS est Sacramentum aqua naturalis, qua unus ab alio in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti cum debita intentione abluatur. cap. 22. n. 5.

Baptismus est ianua reliquorum Sacramentorum; sine quo fit homo incapax eorum. num. 8. Vnde Character Ordinis de necessitate Sacramenti requirit Characterem Baptismi: non tamen characterem Confirmationis. num. 9. §. 5. item Confirmatio præ requirit Baptismum. num. 8.

B Solus Baptismus aquæ est propriè Baptismus: sanguinis verò & flaminis, metaphoricè tantùm. Baptismus autem sanguinis dicitur ille, qui fit per martyrium: flaminis verò, per pœnitentiam sine copia baptizandi. num. 5.

Peccat mortaliter, qui est in causa, vt aliquis sine Sacramento Baptismi decedat. num. 6. §. 4.

Concilium Trid. sess. 7. cap. 14. à can. 1. vsque ad can. 54. damnat sub anathemate dicentem, *Baptismum Iohannis fuisse tantæ virtutis*

BAPTISMVS II. 61

virtutis sicut Baptismus Christi: vel aquam naturalem non esse necessariam: vel quod Ecclesia Romana non docet veram doctrinam de baptismo: vel non valere baptismum ministratum per infidelem, etiam cum intentione faciendi quod facit Ecclesia: vel non esse ad salutem necessarium: vel baptizatum non posse amittere gratiam si vult credere, vel non obligari ad aliam legem præterquam credendi: vel per baptismum tolli vota post eum emissa: vel per memoriam eius condonari: vel peccata post eum admissa fieri venialia: vel apostatam baptizatum esse rebaptizandum, si reuertatur ad fidem: vel neminem esse baptizandum ante ætatem in qua Christus baptizatus est: vel paruulos non esse baptizandos: vel postquam adoleuerint, esse rebaptizandos: c. 22. num. 6.

Peccat mortaliter qui credit aliquid de prædictis erroribus damnatis, estque hæreticus si pertinaciter credat. Et, si verbo vel scripto id expresserit, est excommunicatus per bullam Cœnæ. Ibidem.

BAPTISMVS II.

Quo ad materiam & formam.

MA T E R I A Baptismi est sola aqua naturalis, cap. 22. num. 5. & sufficit quæcumque

cumque pars aquæ, quantumuis modica: item ad hoc vt aliquis fit verè baptizatus, fufficit quòd quantulacumque pars eius tãgatur aqua quantumlibet modica. Vnde optimè faciunt, qui cùm difficilè parit mulier infantem, & timetur de eius morte, antequam totus exeat, baptizant infundendo aquam in illam partem quã peperit, & quæ apparet foris. Additum in No. c. 22. nu. 7. §. 8.

Benedictio vel consecratio aquæ non est de necessitate Sacramenti. num. 8.

In Forma Baptismi necessaria est inuocatio expressa totius S. Trinitatis, dicens, *Ego te baptizo in nomine Patris & Filij & Spiritus Sancti. Amen.* Illa verba Ego, & Amen, sunt tantum de necessitate præcepti, & non de necessitate Sacramenti. Vnde qui illa duo verba non exprimit baptizando, peccat quidem, sed baptismus valet. num. 2. & 5. Imò circa illud verbũ *baptizo* cõsuetudo fecit vt à Græcis in tertia persona exprimatür dicentibus, *baptizetur*: & à Latinis *baptizo*, in prima: & seruãda est, & valet Bapt. n. 83. in fine.

BAPTISMVS III.

Quo ad ministrum.

BAPTISMVS à quocumque siue viro siue foemina, vel fideli, vel infideli, collatus

latus cum intentione faciendi quod facit
Ecclesia (quamvis baptizans eum pro ludi-
cro habeat) valet. cap. 22. num. 7.

Nemo se ipsum baptizare potest. num. 5.
Peccat autem mortaliter, qui non confert
baptismum petenti in articulo mortis: aut
qui est in causa, vt quis sine baptismo mo-
riatur. num. 6. Item peccat mortaliter qui
existens in mortali baptizat. num. 6. §. 4. re-
quiritur enim, debitam de omnibus suis pec-
catis mortalibus contritionem habeat, vel
attritionem, quæ putetur esse contritio. Qui
dolor generalis puncto temporis haberi
potest. num. 3. Verum est quod clericus, qui B
peccato mortali irretitus, baptizat in extre-
ma necessitate, non peccat. cap. 25. nu. 72.
§. 10.

Peccat verò mortaliter mulier obstetri-
cis officio fungens, quæ debitam baptizan-
di formam ignorat. cap. 22. n. 6.

Peccat etiam mortaliter, qui cum non sit
presbyter, baptizat absque necessitate. Item
laicus, qui etiam in necessitate baptizat præ-
sente presbytero, & mulier præsentem viro, &
infidelis præsentem fidelem, nisi aptior sit impe-
ditus. cap. 22. num. 7.

Peccat item mort. qui baptizat sine for- C
ma, & materia substantiali, vel sine inten-
tione actuali vel virtuali faciendi quod fa-
cit

cit Ecclesia, & baptisimus est iterandus. Item qui durante prolatione verborum substantialium non intingit aqua, sed solum ante, vel post. Non tamen requiritur, vt ablutio concurret cum verbis in vlllo instanti Prolationis. Item qui absque iusta necessitate baptizat alterius parochianum sine facultate Parochi, vel Superioris eius, non tamen est ipso facto excommunicatus, quamuis sit religiosus, sicut foret ob administrationem aliquorum aliorum Sacramento- rum. Ibidem.

D Peccat etiam mort. qui baptizat quem certò scit esse baptizatum, & est irregularis. cap. 25. num. 75. cap. 27. num. 246. vide irregul. 8.9.

Secus, de eo qui probabiliter dubitans, baptizat iam baptizatum. Atque tunc debet baptizare sub cõditione, *si non es baptizatus, ego te baptizo*, &c. tunc autem est ignorantia probabilis, quando adhibita debita diligentia non potest cognoscere vtrum ille sit baptizatus: non tamen est talis ignorantia quando scit illum esse natum ex parentibus Christianis, & educatum inter Christianos (qui infantem recenter natum baptizant) debet enim credere eum esse baptizatum c. 27. num. 246.

Parochus non debet rebaptizare baptizatum

BAPTISMVS IIII. 65

tum ab obstetrice, donec cognoscat ex ea quomodo baptizauit: & si videat illam rectè baptizasse, non rebaptizet, ne sub conditione quidem, sed suppleat reliqua omnia. Quòd si aliquis ante præmissam hanc diligentiam rebaptizet bona fide, sub conditione, peccabit quid; sed non erit irregularis in foro interiori, nec exteriori. ibidem. Peccat mort. qui in baptisinate vngit chrismate veteri eum qui erat extra periculum mortis. c. 27. num. 7. §. 8. & c. 25. num. 75.

BAPTISMVS IIII.

Quod ad suscipientem & patrinum.

PEC CAT mort. adultus qui baptizatur impœnitens. cap. 22. num. 6. §. 4. idem de illo qui permittit se rebaptizari; nisi excusetur ignorantia de qua in tit. præcedenti dictum est. cap. 27. num. 246.

Quæ contritio sit necessaria ad baptismum vide tit. Attritio. lit. E. & copiosius tit. pœnitentiæ Sacramentum lit. C. D.

Ex baptisimo nascitur quædam cognatio spiritualis inter baptizantem, & baptizatum, baptizatiq; patrem & matrem, & inter patrinum & baptizatum, eiusq; patrem & matrem. vide tit. matrimonium. X. §. V. lit. B. C.

E BA

BAPTISMVS V.

Quod ad ritum.

A **EXORCISMVS**, Catechismus, oleum & Echrisma, & alia quæ exercentur & fiunt in baptismo solemnî, nō sunt necessitate Sacramenti, sed præcepti. Vnde peccat presbyter, qui extra necessitatem baptizat sine exorcismo & alia solemnitate debita, vel cum illis extra Ecclesiam, præterquam principum filios. cap. 22. num. 7. ad baptizandū autem sine solemnitate non est sufficiens necessitas, recens natiuitas pueri. Nam grauitè peccaret qui hoc peteret à ministro. ibid.

B Ex actu Catechismi & exorcismi Baptismalis oritur alia cognatio Spiritualis minor quàm illa, quæ ex Baptismo, quæ impedit & non dirimit matrimonium. num. 40. vide etiam tit. Matrimonium. X. §. V. I. lit. D. E.

Clericus ante presbyterium solènter baptizans est irregularis. cap. 22. num. 7.

C Peccat mortaliter, qui vngit baptizatum Chrismate, aut oleo præcedentis anni sine necessitate. cap. 22. n. 7. §. 8. & c. 25. n. 75. Cum verò sacerdos vngit baptizatū, non in fronte sed in vertice capitis vngere debet Chrismate. cap. 22. num. 8.

BEA

BEATITUDO.

BEATITUDO consistit in actu intellectu. Estque explicitè, & sub pœna peccati mortalis, credendum, esse beatitudinē, & vitam æternam, & mortem æternam ei contrariam. Præl. 4. num. 5. & 19. in No. nu. 5. & 25.

Beatitudo debet actualiter considerari aliquando sub mortali, aliquando sub veniali. Præl. 4. num. 19. in Antiquo. nam in Nouo demptum est.

Peccat mort. & hæreticus qui credit beatitudinem non esse perpetuam, aut consistere in deliciis carnis, aut credit alios errores circa beatitudinem damnatos ab Ecclesia. ibidem. num. 20. in Antiquo. Sed in Nouo sparsim per diuersos numeros.

BELLUM.

PECCAT mort. qui proficiscitur in bellum, quod scit esse iniustum. Et quando pergat solo intuitu stipendij, nil attendens, an sit iustum, vel iniustum, siue sit subditus, siue non. Et, qui quamuis sciat esse iustum, pergat tamen cum intentione principaliter

E 2

occi

occidendi inimicos , aut prædia deuastandi.
cap. 15. num. 15.

Subditus potest in bellum proficisci, im-
perio Domini , etiam si non præmeditetur,
an sit iustum. ibidem.

B E N E D I C T I O .

A **B** E N E D I C T A corporalium & sacrarum
vestium de iure pertinet ad Episcopum,
sed ex priuilegio ad prouinciales , custodes,
& Guardianos Minorum pro suo ordine , ac
monialibus. cap. 25. num. 84.

Benedictio & consecratio Ecclesiæ, alta-
ris, vasorum, ornamentorum , aquæ bap-
tismatis, & aquæ benedictæ &c. vocantur Spi-
ritualia statuta, & Sacramentalia ; vel Sacra-
mentalibus annexa , quibus Sacramenta pa-
rantur , conficiuntur , & conseruantur. cap.
23. 99. post medium.

B Calix sacratus , ornamenta sacra , & alia
huiusmodi benedicta , habet maiorem par-
tem rei temporaria, quæ est ipsa materia; &
minorem spirituales, quæ est illorum be-
nedictio, & consecratio. ibid. §. 3.

C Benedictiones solennes rerum, & perso-
narum, quales sunt consecratio Ecclesiæ, al-
taris, virginum, catechismus, exorcismus, or-
dinis, & aliæ similes non debent reiterari, ne
rependatur. ibid. n. 83. longè post medium.

Omissio

BENEFICIUM I. 69

Omissio benedictionis mensæ communiter est venialis, & à nemine inter magna peccata numeratur. cap. 25. num. 111. §. Adde tamen.

BENEDICTIO nuptialis, vide Matrimonium. xv. & tit. Sacramentalia.

BENEFICIUM I.

In communi.

BENEFICIA Ecclesiastica vocantur, & sunt spiritualia statuta, instituta quidem ab Ecclesia potestate supernaturali sibi data. ca. 23. num. 99. A

Beneficium & ius patronatus in hoc differunt, quòd ius patronatus nil aliud spirituale requirit in habituro illud, quam Christianismum: Beneficium autem requirit in habituro illud aliquid spirituale ultra Christianismum: est tamen vtrumque quid spirituale, & spiritualibus annexum, institutum ab Ecclesia virtute potestatis diuinitus acceptæ. num. 99. §. 2. B

Omnia beneficia Ecclesiastica siue sint iuris patronatus, siue patrimonialia, siue præstimonialia, siue commendæ, siue præceptoræ, sunt iura spiritualia. Vnde nemo potest illa erigere, & con-

E 3 struere

struere nisi Papa, vel alius, qui mediatè vel immediatè acceperit potestatem ad id ab ipso Papa. Et similiter nullus, neque Imperator, neque alius Princeps potest illa, vel vllum ex illis etiam quàm minimum erigere, aut extinguere, nisi eandem habuerit potestatem, mediatè vel immediatè acceptam à Papa. Quod est de fide. cap. 27. num. 13. additum in Nouo.

Quare obediendum est Papæ, statuenti aliquid in detrimentum beneficiorum patrimonialium Castellæ. & contrarium dicere sapit hæresim Anglicanam. Additum ibidem.

Beneficium vacans per mortem Commendatarij, eo modo vacat, sicut vacabat eo tempore quo fuit commendatum. cap. 25. num. 127.

BENEFICIUM II.

Quoad Conferentem & collationem.

A BENEFICII collatio facta à Papa, ei quem scit esse inhabilem sua lege humana, valet, licet non dicat se dispensare: non tamen facta ab Ordinario, etiam in casu quo potest dispensare. Prælud. 9. num. 13. & in

BENEFICIUM II. 71

in No. num. 15.

Hoc autem vltimum limitandum est, quando impedimentum est iuris communis; secus, si sit constitutionis synodalis. Præl. 9. num. 24. 15. & in Nouo num. 16. 17. & cap. 25. num. 74.

Vtrum collatio facta excommunicato B vel irregulari, valeat, vide in tit. sequenti.

Nulla collatio beneficij pure facta sine conditione, pender: statim enim valet, vel est nulla, secundum ius antiquam. Quod ius potest tolli per nouum. cap. 23. num. 104. circa medium.

Concessio facta alicui conferendi beneficia personis idoneis non expressis, non expirat re integra morte concedentis: secus, si exprimantur personæ. additum in No. cap. 23. num. 252. de eo qui confert beneficium vni, & postea mutata voluntate confert alteri, vide in tit. collatio.

BENEFICIUM III.

*Quoad procurantem, recipientem,
vel possidentem.*

PECCAT mort. recipiens beneficium Ec A
clesiasticum spirituale principaliter pro-
pter honorem & vtilitatem. Quod tamen
procedit in indigno, ob ignorantiam, vel
E 4 alium

alium defectum. non enim est mort. facere spiritualia minùs principaliter propter temporale. cap. 23. num. 15. §. 12.

Peccat mort. qui sine titulo canonico scienter accipit vel retinet beneficium cum obligatione relinquendi & restituendi fructus. cap. 25. num. 113.

B Peccat mort. qui post obrentum secundum beneficium curatum, dignitatem, aut personatum, & possessionem, non renunciat priori, quia ipso iure perdit illud. ibid. num. 113. & in No. num. 114.

Accipiens beneficium curatum sine dispensatione Papæ ante 25. annum cceptum, peccat mortaliter, & collatio est nulla. Sufficit verò attingere 25. annum. quamvis sit constitutio Synodalis, ut qui obtinet beneficium presbyterale, fiat presbyter intra annum. Quia iste à susceptis minoribus intra annum potest fieri presbyter. Quòd si Episcopus noluerit illi conferre presbyterium, excusatur ipse; peccat etiam mort. qui ante 25. annum cceptum accipit dignitatem, vel personatum non habentem curam animarum. potest tamen dispesare Episcopus. post 20. annos completos; quos tamen Tridentinum extendit ad. 22. ibid. num. 115. §. 7. ad beneficium simplex non sufficit ætas ante decimum quartum annum. ibid. num. 135.

Qui

Qui post obtentum beneficium parochiale, & pacificam eius possessionem, non promouetur intra annum ad presbyterium, peccat mort. & perdit illud ipso facto. nu. 118.

Peccat mort. qui illegitimus recipit beneficium curatum absque dispensatione Papæ, vel simplex beneficium sine dispensatione Episcopi. Illegitimus autem filius Clerici nullum potest habere beneficium, vbi pater eius aliquod habet vel habuit beneficiū. ibid. num. 117. vide legitimus. lit. C.

Peccat mort. qui beneficium parochiale accipit sine intentione presbyterium suscipiendi, vt fructus intra annum percipiat, & post illud dimittat; & tenetur restituere fructus: nisi voluntate illa mutata fiat presbyter intra annum. nec minus peccat, qui illud scienter confert, & tenetur Ecclesiam seruare indemnem. Secus dicendum est de accipiente aliud beneficium non parochiale (siquidem pœna non est extendenda) imò secus dicendum est etiam de accipiente beneficium parochiale cum voluntate suscipiendi presbyterium: sed postea mutauit voluntatem. cap. 2 §. n. 118. §. 9.

Nec peccat, qui animo satisfaciendi suæ functioni recipit beneficium non curatum, cum proposito, quòd si primogenitus obierit sine liberis, ducet vxorem. ibidem.

E § Peccat

Peccat mort. beneficiarius etiam simplicis beneficii, qui absque animo initiandi sacris, incedit sine habitu clericali, non quidem eo quod non habeat huiusmodi animum, sed quia non defert habitum clericalem: non tamen tenetur restituere fructus. Ibidem.

Item peccat mort. beneficiarius minorum ordinum tantum, qui post matrimonium contractum retinet beneficium, nec recuperat illud; quamvis vxor, ante consummationem matrimonij, ingrediatur religionem; quod verum est quamvis matrimonium fuerit nullum ob aliquod impedimentum, dummodo interueniat consensus. Secus, si fuerint sponsalia de futuro. Si tamen sit constitutus in sacris, non perdet beneficium ipso facto, sed priuari potest. num. 120.

Peccat mort. qui beneficii sui ædes, vel prædia, dolo vel negligetia damnificat, cum obligatione restituendi. num. 124.

Peccat mort. qui accipit plura beneficia incompatibilia sine iusta dispensatione, vel plura compatibilia, quam quæ ad honestam sustentationem sufficiant. num. 129.

Peccat mort. qui habet multa beneficia diuisa in titulum: quorum vnum suo statui sufficit, vel sine dispensatione, vel consuetudine iusta. Secus si sint legitimè vnita. n. 125.

Secus

BENEFICIUM III. 75

Secus etiam si habet vnum in titulum ad sex menses tantum, si est parochiale: si verò sit commendatum in perpetuum, idem est ac de habito in titulum. ca. 2 §. num. 126.

Iusta autem causa ad dispensandum in hoc, est illa quæ sufficit ad tollendam deformitatem: talis est, quando attentata qualitate personæ, non sufficit vnum ad viuendum decenter, & honestè. Vel quando talis est prudentia, & industria alicuius, vt plus possit prodesse subditis absens, quàm communiter alius præsens. Vel defectus aliorum idoneorum. Vel notabilis virtus, nobilitas, & scientia. Vel quòd principaliter intèdat largiores erogare eleemosynas. num. 128. Vnde cū hæc declaratione quæ est de mente Cardinalis, possunt modo retineri plura beneficia ante Concilium Tridentinum obtenta. num. 129.

Obtinentes autem plures Ecclesias parochiales vel vnam parochialem, & alteram Cathedralē, cogendi sunt alteram intra sex menses dimittere. num. 129. qui post obtentum beneficium sit irregularis, non priuatur beneficio ipso iure. cap. 27. num. 249. dicto. §. & in nouo. nu. 251. at verò qui existens irregularis, recipit beneficium, collatio est nulla ipso iure. ibidem dicto 6. facta autem criminosa, crimine non inducente irre-

irregularitatem, valida est. ibidem.

Ei qui absque sua culpa incidit in irregularitatem, quæ nascitur ex defectu ad usum vnus ordinis, & non alius iam suscepti, potest dari beneficium nõ requirens maiorem usum quàm ille à quo non est impeditus. vnde ei qui absque sua culpa amisit duos digitos, & dimidium palmi, potest dari beneficium non requirens celebrationem, non tamen, si requirat illam. ibidem. irregulari autem ex defectu perfectæ lenitatis, non licet dare quodlibet beneficium, ad quod sufficit vsus ordinis iam suscepti. nam hæc irregularitas non contrahitur propter defectum habilitatis ad usum vnus ordinis, & non alius suscepti, sed propter defectum contrarium vsui cuiuslibet ordinis suscepti & suscipiendi. ibidem.

Collatio beneficij facta excommunicato etiam ignoranti se esse excommunicatum, est nulla. cap. 27. num. 271. §. 8. & Nouo nu. 272. sufficeret tamen dispensatio Episcopi, si ad illum spectabat collatio, non tamen si ad alium. hæc autem non procedunt in collatione facta à Papa vel legato, cum clausula absolutionis, quo ad effectum præsentium consequendum. ibidem.

Qui scire debens se esse excommunicatum,

BENEFICIUM III. 77

tum, suspensum, interdictum, vel irregularem, recipit beneficium Ecclesiasticum, peccat mortaliter, & titulus est nullus. cap. 25. num. 133.

Aduertas autem quòd hic non intendit author negare quin collatio beneficij facta excommunicato inuincibiliter ignoranti se esse excommunicatum, sit nulla. nam ratio quam adducit cap. 27. num. 271. §. 8. scilicet quòd ignorantia excuset à pœna transgressionis, non tamen efficit capacitatem acquisitionis, cuius excommunicatus est incapax, hæc inquam ratio comprehendit etiam hanc casum. Sed solum intendit quòd tunc peccat quando sciens vel scire debens se esse excommunicatum, suspensum vel interdictum, recipit beneficium.

Qui occulta irregularitate ordinatus est, & impetrauit beneficiũ, debet occultè impetrare dispensationẽ, & si accepit sciẽter possessionem, debet id explicare in impetranda dispensatione, vel certè impetrare habilitatẽ ab eo, & postea clam collationem ab ordinario, dummodo non fuerit reseruatũ Papæ quando illud obtinuit. cap. 27. num. 194.

Onus annexum beneficio, vt beneficiarius L. quotidie missæ de B. V. Maria, non obligat ad missandum omaibus diebus, nec ad missandum de illa omnibus diebus, quibus missæ
fare

fare tenetur, sed solum illis, quibus frequen-
tius salua honestate ac deuotione debita
potest. cap. 2 §. num. 134.

M Onus verò missandi per se, vel per alium
omnibus diebus, de omnibus intelligendum
est. num. 134.

Habens beneficium cum onere legendi,
legat per se, si est idoneus; sin minus, per
alium. Quòd si huiusmodi beneficium con-
feratur post Trid. non valenti legere per se,
collatio est nulla. num. 135.

BENEFICIUM IV.

Quoad fructus.

A DE redditibus Ecclesiasticis non sunt au-
gendi consanguinei. c. 2 §. n. 124.

Impendentes fructus beneficiorum in vsus
prophanos, & ab eis accipientes peccant, &
tenentur restituere. c. 17. n. 94.

B Prodigia distractio fructuum beneficio-
rum Ecclesiasticorum, regulariter est mor-
talis. Ibidem.

Si verò bona illa sint patrimonialia, vel
acquisita ratione dignitatis clericalis, vt ce-
lebrando Missas, prædicando, audiendo con-
fessiones, regulariter est venialis. Idem, si
quamuis essent Ecclesiastica, sunt tamen de-
tracta ex illa parte, quæ illi ad decentem vi-
tam

tam erat conueniens. Idem, si ea bona beneficiarius sit commeritus ex obsequiis Ecclesie præstitis, vltra ea quæ tenebatur præstare seruiendo mediocriter suo beneficio: vel tantundem dedit Ecclesie suæ, vel pauperibus ex bonis patrimonialibus, vel quasi patrimonialibus, postquã adeptus est beneficium. cap. 17. num. 94.

Licitè potest beneficiarius impendere beneficij fructus pauperibus etiam alienigenis, & piis locis extra suã parochiam, & episcopatum, licet non dentur in necessitatem naturæ, sed tantum ad decentiã personæ: vel si dentur ad vtilitatem, vel decentiam Ecclesie immediatè vel mediatè, vt hospitio suscipièdo proceres, iudices, vel alias personas, quæ prodesse possint Ecclesie, vel obesse. Idè, si dentur in remuneratiõem obsequiorum à cognatis, amicis, vel famulis ei præstatorum. Idè, de rebus verè ac irreuocabiliter donatis ad quæuis opera pia, etiam in articulo mortis. Idem, de bonis superfluis fructuum, qui reseruantur in opera pia etiã futura, dum tamen probabiliter speretura. Idem etiam dicendum est de bonis acquisitis per distributionem quotidianã, quod de aliis redditibus beneficiorum Ecclesiasticorum. Idè de acquisitis per pensiones. Ibidem.

Beneficij fructus percepti saltem post li-
tera

tem contestatam debentur beneficiario vero si vicerit: quamvis contra possessionem de proprietate litiget. cap. 25. num. 104.

F Fructus beneficij parochialis pacifice possessi, percepti post annum ab eo qui non est promotus ad presbyterium, restituendi sunt, dummodo intra annum non sit promotus. num. 118.

Non tenetur restituere fructus, qui accipit beneficium animo relinquendi illud, si pinguius sibi conferatur. Nec etiam ille, qui suscipit beneficium simplex absque animo se iniciandi sacris ordinibus incedens in habitu clericali. ibidem.

G Qui sine probabili causa non residet, cū licentia vel sine illa, peccat, sed non tenetur restituere fructus ante cōdensationem, iure communi: Secus post Trid. num. 121. de quo vide in tit. Residentia.

Beneficiarius non recitans horas canonicas, tenetur restituere. Quod tamen non habet locum in sex primis mensibus ab obtento beneficio, ut statuit Conc. Lateran. Peccat tamen graviter non recitando in illis, ut declaravit Pius V. in suo motu proprio: qui etiam reliqua eiusdem decreti confirmavit. num. 122. 123. vide infra. tit. Hora Canonica. 2.

H Restitutio horum fructuum ex defectu recitan

BENEFICIUM IIII. 81

recitandi, potest fieri fabricæ, aut pauperibus, aut sibi ipsi, si verè est pauper: saltem ex consilio Confessoris poterit illos capere, & satisfaciet obligationi. Secus tamen si restitueda sint lucrifacta per distributiones quotidianas debitas his, qui horis, diebus, illis interfuerint. num. 123.

Hoc ipsum dicendum est de grossa, quæ non lucrifacta ab vno accrescit aliis. n. 121.

Veruntamen si interfuerit legitimum impedimentum, quo non possit recitare horas canonicas, excusabit eum tam à peccato quam à restitutione; vt declaratum est ab eod. Pio V. cap. 25. num. 122.

Quod autem Canonicus perdit ob excommunicationem, suspensionem, vel aliam causam; eodem modo restituendum est, sicut per hanc, non recitandi. Quia de similibus idem iudicium. num. 123.

Suspensus à beneficio in pœnam, non potest dispendere fructus eius, nisi ad se, & ad suos modestè sustentandos: & hoc si ipse non habeat bona. num. 124.

Excommunicatus, per quem stat quin absoluat, nihil potest percipere de fructibus beneficii, ne ad sustentationem quidem. ibid. Vide etiam tit. excommunicatio. 4. B. nemo tenetur ad restituendum fructus beneficii perceptos, eo quod fuerit in peccato

F mort.

82 BAPTISMVS IIII

mortali occulto, vel notorio. nu. 123. restituendi sunt fructus beneficij cuius titulus scienter fuit nullus. cap. 25. num. 113. §. 3.

Peccat mortaliter, qui fructus sui beneficij in plures quàm in tres annos locat, vel dat in emphyteusim. num. 130.

Canonici, ac Dignitates, nisi infra duos menses post possessionem confiteantur fidè coram Episcopo, & etiam coram Capitulo, non faciant fructus suos. num. 136.

Fructuum reservationes, vel pensiones non assignentur super fructibus Episcopatus, non excedentibus summam mille ducatorum, vel super Ecclesiis parochialibus, non excedentibus centum. num. 137.

Legens Theologiam, vel Canones potest percipere fructus beneficij etiam absès, dum publicè in scholis docuerit. Idem de discipulo in scholis easdem facultates. num. 58. §. 3.

De residentia in beneficiis. vide tit. Residentia.

BIGAMIA vide in tit. Irregularitas. II.

BLANDITIÆ.

ABLANDITIÆ non faciunt rescindi contractum per illas factum, sicut facit metus.

tus. Ratio est, quia concupiscentia nō minuit, sed auget voluntarium: metus verò minuit illud. Præl. 6. num. 8. & Nouo num. 7. Atque ob hanc rationem infertur non esse idem blanditiis consentire, ac metu. cap. 17. 15. Passio enim amoris non inducit in voluntarium, sicut passio timoris: imò sicut iste consensum diminuit, ita ille illum augmentat. *ibid.*

Sed hoc non procedit quando sub precibus, & blanditiis tacite latent minæ, quales solent inesse blanditiis aliquorum Dominorum, qui solent malè tractare eos, qui suis precibus non consentiunt. *ibidem.*

De testamento per blanditias mariti facto: & de femina, quæ obtinet per eandem ab amico aliquid. vide in tit. Testamentum. & in tit. Meretrix.

BLASPHEMIA.

BLASPHEMIA est dicere aliquid conumeliosum contra Deum. Quod quidem fit tribuendo Deo, quod ei non conuenit, vel auferendo, quod conuenit, vel tribuendo creaturæ, quod est proprium Dei. Estque vel mentalis tantum, vel vocalis, vel scripta. cap. 12. num. 81.

Blasphemia contrariatur fidei, & charitati

tati diuinæ, & derogat diuino honori, estque peccatum mortale. Et neque exterior, neque interior blasphemia secundum se tantum est dicenda hæresis. n. 82.

B Blasphemia consistit in dicendo, & hæresis in credendo. Atque blasphemia quidem tribus modis dici solet, scilicet desiderando, præcipiendo, affirmando. ibidem.

Blasphemus non debet absolui etiam in foro conscientiæ, nisi imposita grauissima pœnitentiâ. num. 83.

C Blasphemus corripendus est ab eo qui eum blasphemantem audiuit, quamuis non sit spes emendæ, ad quod tenetur sub præcepto, si sine suo periculo facere potest. num. 83.

Qui profert verba blasphemæ, non plene aduertens quid significetur, venialiter tantum peccat, quamuis inconsideratio procedat ex praua consuetudine. Si vero plene aduertit, mortaliter peccat. num. 84.

D Blasphemia his modis contingit, scilicet dicendo, pigeat Deum, non credo in Deum, denego vel maledico Deum, Deus non est misericors, est acceptator personarum, non habet prouidentiam circa ea quæ aguntur in mundo: Vel tribuendo creaturæ, quod est proprium Dei. Ibidem. Vel maledicendo creaturas quatenus Dei sunt. cap. 12. num.

86. Item admiscendo cantilenas seculares diuino cultui. Quamquam hoc vltimum non semper est mortale, nisi cantilena sint lasciuæ, aut aliqua adsit circumstantia mortalis. num. 87.

Qui blasphemando maledicit Petro, & vndecim Apostolis, duo tantum peccata committit. additum in Nou. cap. 6. num. 18. illatione 5. E

De peccato in Spiritum sanctum quid, & quotuplex sit. vide in tit. Peccatum. 2.

BONA HOMINIS

In communi.

Bona hominis sunt trium ordinū I. Bona vitæ, & salutis. II. Bona famæ, & honoris, quæ & honoraria dicuntur. III. Bona rei familiaris, quæ & bona fortunæ, seu pecuniaria vocantur. cap. 16. num. 44. & cap. 17. num. 89. & deinceps. & cap. 18. num. 47.

Bona vitæ & salutis, altioris ordinis sunt, quàm bona famæ; & bona famæ altioris quàm bona rei familiaris, seu fortunæ. Vnde cum restitutio bonorum fortunæ aliter fieri nõ potest, nisi cum amissione bonorum primi & secundi ordinis, excusatur ab ea ille qui obligatus erat, donec cesset periculum in eisdem locis diffusè.

Bona vitæ comprehendunt etiam salu- B

F 3 tem

tem corporis, & integritatem membrorum.
cap. 17. à nu. 89.

Fama autem, & honor intelligitur virtutis, & bonitatis, honestatisque. cap. 17. num. 90. 91.

Inter bona fame computatur etiam libertas: Vnde libertas, fama, & honor sunt eiusdem ordinis. Quamquam fama, & honor libertati præponenda videntur: quoniam Mulier, quæ pro honesta habetur, potius seruitutem cum bona fama debet eligere, quam libertatem cum infamia. c. 17. n. 90. §. 5. 6.

Bona fame, libertatis, honoris, salutis & vitæ, non sunt pecunia æstimabilia. num. 91.

Quando verò amissio horum aliquando pecunia compensatur, non datur pro pretio eorum, quæ nullum habent; sed quia vel alia compensatio fieri nequit, vel datur pro damno quod ex eorum amissione, & defectu quæritur. num. 90. §. nec obstat.

Bona honoris seu honoraria sunt quinque. Laus, honor, fama, gloria, & reuerentia. Laus est *sermocinatio elucidans magnitudinem alicuius virtutis*. Honor est *exhibitio reuerentia in testimonium alicuius excellentia absolute*. Fama est *attestatio popularis de re aliqua*. Gloria est *clara cum laude notitia*. Reuerentia est *animi reputatio qua bona alterius magnifit*. cap. 23. num. 9.

Hæc

Hæc sæpe alia pro aliis sumuntur. Sunt maiora quàm bona pecuniæ. Sunt virtus moralis, nō intellectualis. Appetitus horum ordinatus, est bonus. Inordinatus autem malus & regulariter venialis, & mortalis quando est aliqua circumstantia talis. Idem dicendum de contēptu eorum inordinato, qui est venialis, sed mortalis quando contēnitur: laus de gratia Dei gratum faciente manans, aut vltimus finis ponitur in eo. num. 10.

Bona autem fortunæ sunt mobilia, vel immobilia. Modus acquirendi mobilia, per possessionem iustam, vocatur vsucapio. Modus autem acquirendi immobilia, dicitur præscriptio. Veruntamen sæpe numero vterque modus appellatur vsucapio, & exceptio quæ ex ea nascitur, dicitur præscriptio. cap. 17. num. 85.

BONA FILIORVM.

Castrensia, & quasi aduentitia & profectitia.

BONA Castrensia sunt illa quæ filius ac- A
quisiuit in bello, sunt q; solius filij quoad
vsum fructum, & dominium, ita vt in iis pa-
ter nil habeat. cap. 17. num. 141.

F 4

Bonum

- Bonum quasi Castrense est, quod filius familias acquirat officio publico, & quod clerici officio suo clericali acquirunt, imò quælibet alia bona clericorum saltem acquisita post clericatum iure communi, sunt quasi Castrensia, in quibus pater non habet plus iuris, quàm in Castrensibus. num. 142.
- C Peculium aduentitium est non Castrense, nec quasi castrense, sed aliunde quàm à patre, & ex bonis eius, aut ob gratiam illius principaliter habitum: & in hoc proprietas est filij, & usufructus patris, nisi qui donauit filio, vetuerit ne patri crederetur usufructus. num. 143.
- D Peculium profectitium est peculium filij familias habitum à patre, vel eius causa, vel de bonis eius, nec ad bellum nec ad officia publica pertinens; & in hoc proprietas, & usufructus est patris. num. 144.
- E Peculium aliquando est mixtum, scilicet partim aduentitium, partim profectitium. cap. 17. nu. 144. vt filius aliquid ex bonis patris lucratur sua industria. nam quod eius labor meretur, est aduentitium; dummodo non teneatur alere patrē; & etiam expressè licet tacitè, protestetur, se eo animo seruire patri vt det sibi pro suo labore quantum daret extraneo. reliquum verò erit profectitium. ibid. & n. 161. ad quod merces debita suo

ta suo labori regulariter est dimidium eius
quod lucri fecit. num. 161.

Libri, arma, & alia, vt fiant Castrenſia, vel
quasi caſtrenſia, requiritur, quòd tradantur
filio viuente patre. num. 159. de quo plura
tit. filius. lit. I.

*B O N A P A R A -
p h e r n a l i a .*

S V N T ea bona qua vxor ſibi reſeruat præ-
ſter dotem, quam dedit marito. cap. 17. num.
153.

De bonis paraphernalibus poteſt vxor
diſponere pro ſua voluntate, niſi obſtet con-
ſuetudo, vel ſtatutum prouinciæ. num. 155.
in No. num. 154.

*B V L L A I V B I L A E I,
& Bulla cœne, Cruciata.*

P E R Bullam concedentem facultatem ab-
ſoluendi à cenſuris, & pœnis, non poteſt
Confefſarius abſoluere à pœna pecuniaria
pro peccato à iudice impoſita, vel imponen-
da. Nam illa clauſula (à pœnis) ſolùm reſpi-
cit illas pœnas, quæ impediunt abſolutio-
nem à peccatis. cap. 27. num. 250. in Nouo
num. 254.

F 5 Nec

Nec etiam potest confessarius dispensare in irregularitate, etiam in ea quæ oritur ex delicto. Ibidem.

Bullarum & maximè Cruciatæ forma seruanda est, ad consequendas indulgentias in iis quæ pertinent ad eleemosynas, ieiunia, & alia propter quæ conceduntur, non tamen in absolutione Sacramentali, in qua non est necesse seruare verba, & formam, quæ in impressis bullis ponuntur. Illa enim verba non habentur in originali: ponuntur tamen vt indoctiores Confessarij sciant, quid facere debeant. cap. 26. num. 30.

Bullæ plurimæ habent indulgentias, non directè concessas, sed cum potestate, vt Confessarius eas concedat. Vnde fit, vt multi per incuriam non gaudeant eis in morte. Debet ergo Confessarius infirmum interrogare & etiam sanum, an tales habeat: & habenti, post absolutionem peccatorum dicat, *Auctoritate qua fungor concedo tibi omnem illam indulgentiam peccatorum tuorum, quam tibi concedere possum virtute cuiuscumque tue Gratia in nomine Patris &c. num. 29.*

Bullæ indulgentiarum communiter concedunt facultatem eligendi Confessarium qui absolueri possit à peccatis, & censuris &c. Vnde videtur tutius dicere quòd nemo potest communiter loquendo, virtute bullarum

rum absolui à censuris extra Confessionem. Quia facultas absoluendi à censuris, est quoddam præludium necessarium ad absolutionem peccatorum: & ita, vtraque in Cōfessione, & confesso tantum danda est. n. 31.

Bullæ indulgentia pro articulo mortis concessa per primum eius usum expirat, nisi aliter disponatur. ibidem. §. 23.

Bullæ cænæ est bulla quæ coninet processum Papa, quo die Iouis sanctæ Cænæ Domini excommunicat varium genus peccantium. cap. 27. nu. 55. de qua vide tit. Excommunicatio.

Hæc Bulla Cænæ sæpe iterata, non multiplicat censuras per eam latas. cap. 27. n. 55.

Per Bullam Cænæ videtur Episcopis sublata facultas, quam concessit eis Concil. Trid. absoluendi hæreticos occultos, imò & facultas absoluendi ab omnibus casibus reseruat in illa bulla, nisi dicamus quòd Bulla loquitur de occultis habentibus complices. additum in No. cap. 27. num. 260. §. 7.

Bullas Pij. V. de confidentia, de Cambiis, & de agitatione Taurorum. cap. 23. num. 110. & c. 17. num. 283. litt. N. & Nouo num. 300. 301. & c. 18. 15. Sed earū breuem summam vide in hoc comp. tit. Simonia & tit. Cambium. & tit. Taurorum agitatio.

Bulla quædam Gregorij X I I I. reducit ad terminos iuris communis priuilegia
Mendi

Mendicantibus concessa per Pium V. in
fine Manualis. ibidem.

(*C A M B I V M.*)

CAMBIVM est commutatio unius rei pro
alio, & diuiditur in siccum & realem.
cap. 17. num. 283. lit. B. in Nouo num. 286.

Cambiorum genera sunt septem. I. Ratio-
ne officij mutuandi. II. Per minutum. III.
Per literas. IIII. Per translationem rea-
lem. V. Propter interesse. VI. Pro custodia.
VII. Per commutationem pecuniæ præ-
sentis pro absente. ibidem.

B Ars campforia licita est, si ordinatur in
finem honestum. num. 283. lit. C. No. n. 287.

In nullo cambio, vbi pecunia datur pro
pecunia, potest accipi aliquid vltra iustum
valorem pecuniæ datæ ratione cambiij, qua-
renus est permutatio, nisi adiungatur alia
iusta causa. Vnde qui dat vnam pecuniam
pro alia maiori, post vnum vel plures men-
ses reddendam, vsuram committit. Ibidem.

C Cambiorum autem primum genus, (hoc
est, cambium ratione officij) licitum est. ibi-
dem. lit. C. & in No. num. 288.

Item cambium secundi generis per mi-
nutum licitum est. Per minutum verò illud